

Nekateri ne najdejo sprave sami s sabo

Janez Drnovšek, predsednik Republike Slovenije. "Podprl bom vse tisto, kar se mi zdi prav. Pri tem ne bo kompromisov ali razmišljanja o tem, ali bo to komu prav ali ne."

- V zadnjem času se zdi, kot da bi petnajst let po slovenski osamosvojitvi pri nas še vedno trajala in postala še bolj poglobljena državljanska vojna, ki je se je začela med drugo svetovno vojno in nadaljevala takoj po njej.

"Sam takšnega občutka nimam. Veliko se gibam med državljani in zdi se mi, da pri njih ni opaziti, da bi bila v Sloveniji kakšna državljanska vojna. Te teme med njimi sploh ni. Pogovarjamo se o čem drugem - o sedanjosti, prihodnosti, o preteklosti pa sploh ne. Zdi se mi, da je to tema nekaterih posameznikov, ki se ne morejo izvleči iz nje in ki skušajo poglobljati razkol iz preteklosti, namesto da bi ga poskusili zmanjšati ali odpraviti."

- Najbrž je govor nadškofa Perka pred kratkim mogoče enačiti s stališči slovenske katoliške cerkve. Torej ne gre več le za posameznika. Škofovska konferenca se ni prav odločno distancirala od njih.

"Mislim, da gre vseeno bolj za osebna stališča, ki jih bi težko posploševali kot stališča katoliške cerkve ali vseh škofov. Z gospodom Perkom sem se že pogovarjal o teh vprašanjih in mu tudi rekel, ko je vedno naperjal ost v politiko, ki da bi morala pripeljati do sprave, da je to predvsem stvar vsakega človeka posamično in vseh nas skupaj. Očitno pa nekateri ljudje ne najdejo sprave sami s sabo, potem pa jih je seveda težko uskladiti še z drugimi."

- Ali pa je nespravitev s sabo politično sredstvo, s pomočjo katerega je mogoče netiti konflikte?

"Vsekakor je to nek način delanja politike, namreč ponavljanje neke teme in s tem vzdrževanje napetosti, ki izhaja iz tega. Razumem, da so prav posebej prizadeti nekateri, tudi gospod Perko, ki izhajajo iz določenih izkušenj, ki so bile tragične. Vendar katoliška vera uči, da je treba odpuščati, in on bi moral biti tisti, ki bi odpuščanja učil druge, ne pa terjati nekega maščevanja že na tem svetu"

- V svoji pred nedavnim izdani knjigi Misli o življenju in zavedanju ste med drugimi zapisali približno tako, da se žal vsaka religija pogosto spridi.

"Religija ne, institucije in ljudje, ki naj bi jo razlagali, pa včasih. Eno je vera, drugo pa so verske institucije in verski dostojanstveniki. Konec koncev je katoliška cerkev tudi institucija oblasti in s tega vidika nič drugačna, kot so posvetne institucije. Vse tisto, kar običajno očitamo zunanji politiki, je mogoče najti tudi v notranji cerkveni politiki."

- Tudi demokracija je podobna: izvoljeni politični voditelji se pogosto obnašajo po prevzemu oblasti drugače, kot naj bi se, če bi upoštevali bistvo demokracije in obljube, ki so jih dajali pred volitvami.

"Saj najbrž vidite, da nič posebej ne hvalim politike ali je ne izpostavljam kot nekaj idealnega. Po mojem je treba spremeniti nekatere načine njenega delovanja, predvsem pa politiko samo. Preveč je ukvarjanja s samim sabo, z oblastjo kot tako, pri tem pa se velikokrat ne rešujejo nekateri vsebinski problemi."

- Še vaša misel iz Misli: 'Politiki bodo sami težko spremenili svet, to so že dokazali. Če se slabim politikom pridružijo še izkrivljeni verski voditelji, potem nas čaka vse najslabše.'

Ali ni nevarnosti, da bi se v Sloveniji zgodilo prav to?

"Ne bomo pustili, da bi Slovenija prišla v tak položaj. Omenjena misel pa popolnoma drži. Tako kot so lahko slabi politiki, so lahko slabi tudi cerkveni dostojanstveniki. Ali pa so dobri. Če je kdo cerkveni dostojanstvenik, to še ne pomeni avtomatično, da dela dobro."

Janko Rath

Janez Drnovšek: "Vendar ljubezen do domovine ne sme zapeljati v kakšne nacionalizme."

- Se vam zdi, da je bila reakcija predsednika slovenske vlade Janeza Janše na Perkov govor dovolj jasna; ko je namreč rekel v smislu, da naj se ne ukvarjamo toliko s preteklostjo, ampak naj se posvetimo prihodnosti?

"Pravzaprav se ne ukvarjam veliko s takimi reakcijami in jih ne preučujem. Zadošča mi, da sam vem, kaj je prav, in kaj ne, in skušam delovati v tej smeri."

Odvisno od nivoja zavesti

- Ko smo se pred nekaj dnevi pogovarjali s filozofom Tinetom Hribarjem, je ta dejal, da bo sedanje stanje trajalo, dokler ne bo spremenjen tisti znameniti napis na spomeniku žrtvam, ki naj bi bil po njegovem, pa ne samo njegovem: **Zrtvam vojne in revolucije.**

"Po mojem zadeva ne more biti odvisna od enega samega napisa, to bi bilo preveč poenostavljeno. To je odvisno od nivoja zavesti ljudi nasploh: ali so dovolj ozaveščeni, da znajo ta vprašanja pravilno presoditi in umestiti ter poiskati ustrezen odnos do njih. Da torej znajo iti tudi prek njih in kaj odpustiti. Na takšni podlagi se lahko tudi spravijo."

- Gre pa vendarle za simbolično priznanje svetosti živ-

ljenja, za priznanje, da so bili ljudje brezpravno pomorjeni in da si zaslužijo pošten pogreb...

"To priznanje je bilo že izrečeno. Sam sem ga izrekel. Mislim, da bi bilo vsem pobitim Slovincem, ne glede na to, na kateri strani so bili, največ do tega, da bi vedeli in videli, da Slovenija nikoli več ne bo zašla v take de-

strani aplavze, na drugi pa hudo nejevoljo?

"Potem to seveda ni dobro."

- Se vam zdi, da sploh katera vlada na svetu štiti področje zavesti, zavednosti ljudi?

"Še enkrat moram reči, da se na tem področju s svojo dejavnostjo sam kar trudim. Temu je namenjeno vse, kar govorim in počnem. Tudi Gibanje za pravičnost in razvoj."

- V Mislih ste še zapisali: **'Začnimo tudi v javnosti, v medijih. Postavljajmo ustrezne zahteve našim politikom. Če jih ne bodo upoštevali, bomo izvolili nove, drugačne, bolj ozaveščene ljudi.'** Tu lahko naletimo na praktičen problem. Kako naj javnost postavlja ustrezne zahteve politikom, če so si ti recimo podredili medije?

"To je seveda slabo. Mediji morajo biti samostojni, saj drugače zavest novinarjev ne more priti do izraza. Vlada ne sme omejevat medijev. Na tej točki se z delovanjem vlade nikakor ne strinjam, kar sem povedal že v zvezi z medijskim zakonom. Kakršnokoli podrejanje medijev, o katerem se govori in o katerem je marsikdo prepričan, da se dogaja, je zelo škodljivo."

- Ste vi kot predsednik vlade kdaj razmišljali o tem, da bi bilo treba kak medij malce pokoriti?

"Saj lahko pregledate obdobje, ko sem bil predsednik vlade. Seveda nisem bil vedno zadovoljen s pisanjem medijev, vendar so dalje pisali isti novinarji in na položajih so ostajali isti uredniki. Nikoli se nisem ukvarjal s tem, da bi jih menjaval."

- Branko Grims bi najbrž rekel: Seveda, ker so bili ostalini bivšega komunističnega režima.

"S takšnimi floskulami se tudi v Sloveniji in njeni politiki ne bo dalo več dolgo živeti."

Ne zaradi sebe ali oblasti

- Vi ste v slovenski politiki že dolgo. In trdno, čeprav zdaj delujete na videz na povsem nepolitičen način. Pri tem pa imate verjetno trenutno pri nas največjo politično moč. Zdi se, da vam vse več ljudi verjame - torej tudi vse več potencialnih volilcev.

"Vesel sem, da mi vedno več Slovencev zaupa in verjame. To pomeni, da odpiram prava vprašanja in da se jih lotevam na pravi način. Da se z njimi ukvarjam zaradi njih, ne zaradi sebe ali oblasti."

- Boste še naprej delovali na tak način?

"Ja, podprl bom vse tisto, kar se mi zdi prav. Pri tem ne bo kompromisov ali razmišljanja o tem, ali bo to komu prav ali ne." - Se ne bojite, da bi vas - na primer že letos pred lokalnimi volitvami - zaneslo, da bi ljudi, ki vam verjamejo, usmerili, kako naj volijo?

"Glede lokalnih volitev sem že rekel, da sem pripravljen podpreti tiste liste ali politike na njih, ki se borijo za cilje, za katere mislim, da so pravi. Recimo za socialno pravičnost, ekološka vprašanja, za vse tisto, kar smo kot svoje cilje opredelili tudi v Gibanju. To bom storil ne glede na to, v kateri stranki so, in ali sploh so v stranki ali ne."

- Potem bo takoj prišlo do očitkov, ki jih nekateri pogosto omenjajo: aha, Drnovšek se je samo spretno zakamufiral za neko civilno gibanje, v resnici pa iz ozadja vleče vse politične

niti in bo pravi čas napravil poteze, zaradi katerih bo spet na vrhu.

"Pa saj sem na vrhu. Kam pa naj še pridem? Zakaj naj bi vlekel kakšne politične niti?"

- Najbrž je težko razumeti, da bi se kak politično prostovoljno odrekal politiki.

"Običajno to res ni. O tem sploh ne razmišljam, ampak enostavno počnem, kar se mi zdi prav. Stvari v svojem življenju sem zelo poenostavil. Za zadevami ni nobenih velikih ozadij."

- Mislite, da ima Milan Kučan prav, ko pravi, da je duhovno in politično ozračje pri nas vse manj sproščeno?

"Moj vtis ni tak. Po mojem se to ozračje izboljšuje, je pa ocena odvisna od tega, kje hodiš. Če se zelo veliko zadržuješ v političnih strukturah in med politično mislečimi ljudmi in morda med novinarji in drugimi intelektualci, imaš mogoče tak občutek. Meni se zdi, da pa je med ljudmi vzdušje vedno bolj sproščeno in da so tudi pripravljeni kaj delati, se aktivirati in da se na splošno zvišujeta zavedanje in motiviranost, da bi se stvari spremenile na boljše."

- Se vam ne zdi, da je v zadnjem času premalo slišati glas pravih ali tako imenovanih razumnikov, ki so se nekoč pogosto oglašali?

"Ne vem, morda nimajo kaj povedati."

- Morda pa so se takrat nekateri med njimi angažirali le za določeno politično opcijo, kot se grdo reče.

"O njih niti kaj prida ne razmišljam. Tisti, ki imajo kaj povedati, se oglasijo. Za tiste, ki nimajo, pa je boljše, če se ne. Ampak sam se ne ukvarjam z vprašanjem biti za sedanjo vlado ali proti njej. Včasih naredi kakšno dobro stvar pa to povem, včasih pa slabo in tudi povem."

- Vseeno: zakaj po letu in pol vlada ni uresničila več od javno načrtovanega. Veliko samo poslušali o gospodarskih reformah, lastninjenju, manjši brezposelnosti...

"Vlada bi glede reform lahko naredila več. Počasi že prihaja čas, ko je to mogoče reči. Najboljše bi bilo, če bi takšne poteze povlekla v začetku mandata; potem, pred volitvami, jih je veliko težje. Gotovo ni dobro, če se vlada preveč ukvarja z vladanjem in utrjevanjem oblasti namesto z reformami."

- Kar se ji bi prej ali slej maščevalo?

"Vsekakor."

Ugotoviti, kaj je važno

- Že omenjeni Tine Hribar je pogovoru dejal, da je 21. stoletje v znamenju iskanja smisla. Da ga ne najdeta ne Amerika ne Kitajska. Vi ste ga verjetno že našli?

"Sem ga. Smisel zase in smisel svojega početja v okviru države in v svetu."

- Se da ta smisel opisati?

"Jaz sem ga že opisal v svoji zadnji knjigi."

- Ampak vsi ljudje za njo ne bodo odšteli 5000 tolarjev.

"Če je smisel življenja možno dobiti ceneje, ga bodo pač dobili. Šalim se."

- Mnogi Slovenci knjig sploh ne kupujejo, za mnoge pa je 5000 tolarjev velik denar.

"Tega se seveda zavedam, prav zato pa tudi veliko hodim po Sloveniji in se pogovarjam z ljudmi, nastopam v medijih."

- Vseeno pa, kaj je torej iskani smisel? Tudi za Slovence, ki

najbrž ne bo zadovoljen le s tem, da je naša država v Evropski uniji, Natu in da bo čez nekaj mesecev dobila evro."

"Vsak posameznik mora zase najti notranje ravnotežje, svoj mir, ugotoviti, kaj je važno, kaj pa ne. Tudi poenostaviti svoje življenje in odstraniti različne balaste, ki smo si jih naložili. Če bo storil to, bo ugotovil, da je smisel tudi v tem, da pomagamo drugim, tistim, ki so v težavah. Če bomo delovali na tak način, bo tudi Slovenija hitro lahko postala zelo zelo prijazna država. Veliko lahko napravimo kot posamezniki, veliko pa moramo postoriti tudi v institucijah, ki jih je treba spreminjati. Seveda pa to pomeni, da moraš najprej spremeniti ljudi, ki so v njih, posameznike, ki morajo imeti do vsega odnos, zaradi katerega bodo delovali drugače kot zdaj. Mi smo institucije gotovo preveč zbirokratizirali. Moramo jih narediti bolj fleksibilne, življenjske. Tudi če hočemo ljudje narediti kaj dobrega, imajo ogromno težav, da to spravijo skozi. Vem, da je tukaj tudi moj delež v tem situaciji, ampak na žalost je tako povsod po svetu. Moramo dati človeku možnost, da svoje iniciative, da svoje poglede lažje in hitreje uveljavi. Če se stanja zavedamo, ga lahko popravimo."

- Smisel gotovo lahko najdemo tudi v ljubezni - do družine, drugih ljudi... Morda tudi do domovine?

"Do vseh, predvsem do sočloveka. Seveda pa imamo radi Slovenijo, jo moramo imeti radi. Navsezadnje je prav lepa država, čeprav včasih sami sebi delamo probleme, celo takšne, da smo se nekoč pobijali med seboj. Seveda pa bomo lahko upravičeno ponosni nase in na Slovenijo, če bomo čim boljše ljudje. Vendar ljubezen do domovine ne sme zapeljati v kakšne nacionalizme. Pri tem se seveda ne smemo spraševati, ali bomo komu pomagali ali mu ne bomo, ker ni Slovenec."

- Pokojni Jože Pučnik je ob desetletnici slovenske samostojnosti rekel, da se v slabih trenutkih sprašuje, ali si Slovenci sploh zaslužimo svojo državo ali ne.

"Mislite, da večje in uveljavljene države nimajo trenutkov, v katerih bi se lahko spraševale enako?"

- Boste v nedeljo zjutraj, na praznik, na hišo obesili slovensko zastavo?

"Morda jo bo pa Brodi."

- Popoldne pa najbrž ne boste gledali nogometa?

"Nimam televizije, ne bom mogel. Ampak če sva že pri nogometu. Napačno so me interpretirali, češ da sem proti nogometu in nogometnim navijačem. Saj je v redu, če ga gledamo s pravim odnosom, če nas popolnoma ne potegne vase. Naša sreča ali nesreča ne more biti odvisna samo od tega, kako se kotali žoga."

- Čeprav pa na nek način pomaga pri zburjanju domovinskih čustev?

"Mislite, da je pravi način, da je vse odvisno od naključja, kako se bo kotalila žoga? To je lahko le postranska zabava, za katero ne moremo reči, da je to tisto, kar nas povezuje. To bi bilo pa res preveč poenostavljeno."

- Pokojni pesnik in aforist Peter Baloh je nekoč zapisal, da je najmočnejša vez, ki povezuje jugoslovanske narode prva zvezna nogometna liga.

"Saj vidite, kako močno nas je povezovala."

Mirko Lorenci